

הלכות ציצית ח"ט

במי שהיה מתפלל תפלת שמנה עשרה ונפל מליתו מעליו⁹⁷ והניחו אחרים עליו את המלית⁹⁸ כשיסיים את תפילתו ימשמש בציצית ויברך⁹⁹:
להישן ביום¹⁰⁰ טוב שלא יסיר מעליו המלית קמן לגמרי רק שיתכסה בו בעת השינה וכשולבשו אה"כ א"צ ברכה כיון שלא הסיר ממנו לגמרי:

מ איזה בגדים חייבים בציצית ואיזה פטורים מציצית ובו מ' סעיפים:

א כתוב אחר¹⁰¹ אומר¹⁰² ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת שאין צריך לומר הכנף¹⁰³ שהרי כבר נאמר¹⁰⁴ ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם ומה תלמוד לומר הכנף ללמדך שתהא הציצית נעשית ממין הכנף דוקא ואם [ה]מלית¹⁰⁵ של משי צריך לעשות הציצית של משי וכתוב אחר אומר¹⁰⁶ לא תלבש שעטנן צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך על ארבע וגו' משמע שהציצית נעשית מהצמר או [מ]הפשתים דוקא¹⁰⁷ הא כיצד¹⁰⁸ ציצית של צמר או של פשתים פטורין בין במלית של צמר או פשתים בין במלית של שאר מינים ועל זה נאמר צמר ופשתים [גדילים] תעשה לך אבל ציצית של שאר מינים אין פטורין אלא במלית העשויה ממין הציצית כגון ציצית של משי במלית של משי ושל קנבוס במלית של קנבוס:

ב אע"פ שפתיל תכלת האמור בתורה הוא צמר שצבוע בצבע תכלת¹⁰⁹ מ"מ ממילין אותו אפילו במלית של פשתן מן התורה מפני שכלאים הותרה בציצית¹¹⁰ אבל הכמים אסרו במלית של פשתן¹¹¹ גזירה שמה ויטילו ג"כ בכסות לילה ונמצא לובש כלאים שלא במקום מצוה¹¹² ואפילו ציצית של פשתים אסור במלית של פשתן גזירה שמה ויטיל בה ג"כ תכלית¹¹³ לפיכך אין לעשות כלל מלית של פשתן¹¹⁴ כיון שהיא פטורה מן הציצית לגמרי¹¹⁵.

כמה דברים אמורים בומן שהיה התכלת מצוי¹¹⁶ אבל בזמן הזה כיון שאין תכלת מצוי שלא שייך למנוח שמה ויטיל תכלת במלית של פשתן לכן אם אי אפשר לו רק במלית של פשתן יש להתיר להטיל בו ציצית של פשתים ומותר ג"כ לברך עליו¹¹⁷ ואם ירצה יעשה כנפות של עור ויטיל בו ציצית של צמר¹¹⁸ עיין ב"ד סי' ש' ס"ה:

ג וזכרון לזוהר שלא להטיל ציצית של פשתים¹¹⁹ אפילו בכגד של כל שאר המינים גזירה

קפ שירי כנסת הגדולה נהוה ב"ו סעף י (הובא ביד אהרן).

קפא אבל הוא ענינו אינו יכול לזוהר ולהתקדם משום הפסקה כולקמן סי' צו ס"ד.

קפב כולקמן סי' שצ"ג ועיי' קובץ דברי הר"ד ת"ע ל"פ. שו"ת חת"תם מ"ז סי' ע"ה. הובא בכנסת הגדולה וכתבאר הדמב ס"ק י"ט. ועיי' אנ"ק ח"ג ע' רכ"ג.

סימן ט

א רבא בנמרא מנחות ל"ג. ב. שבת כ"ג. ב. יבמות ד', ב. נזיר נ"ה. א. וראה תוס' מנחות שם ר"ה ורב נחמן. רא"ש הלכות ציצית סי' י"ח. רמ"א סעף א. ד. שאלו.

ב כבודר מ"ו. לה.

ג רש"י שבת שם ר"ה כתיב.

ד כבודר שם.

ה רש"י יבמות שם ר"ה כתיב.

ו דברים כ"ב. יא"י"ב.

ז רש"י יבמות שם.

ח רבא בנמרא שם.

ט גמרא יבמות שם. תשובות מר"ם ד"פ פראג סי' תמ"ה. י. גמרא יבמות שם. מנחות ל"ג. ב. רמ"א שם מ, א. ד"ה כיון. וראה חקרי הלכות ח"א ד', א.

יא נמרא מנחות מ, ב. עיבור הלכות ציצית שער ב חלק הראשון. רא"ש הלכות ציצית סי' א. וראה רמב"ם הלכות ציצית פ"א ח"ג. ועיי' חקרי הלכות ח"א ד', א.

יב לבוש סעף ו. וראה רש"י שם ד"ה ח' וראה. יג. רא"ש בתשובה כלל ב סי' ה. ד"ה בתוס' מנחות מ, א.

יד ר"ה ס"דן ושבת כ"ה. ב. ד"ה ס"דן ובתשובת הרא"ש ה"ל.

יז שו"ע סעף ו (בשם יש אומרים).

טו ראה חקרי הלכות ח"א ע' 8.

טז רא"ש בתשובה שם. רמ"א סעף ו.

יז ב"י. ובמסורה: אין לעשות מלית של פשתן כלל ובשעת הדחק הגדיל יעשה כל' וכן במלית קמן.

יח מ"א ס"ק ת. וראה ד' שאלו. חקרי הלכות ח"א ע' 20. וראה לקמן סי' י' ס"ח"ש.

יט רבינו פרץ בתורת שמים סי' לא. ט"ד. רמ"א סעף ב.

שנא יטיל גם כן בבגד של צמר^כ אבל אם אי אפשר לו רק בציצית של פשתים מותר^{כא} כמו שנתבאר במלית של פשתין:

ד' (א) יש אומרים^{כב} שאין ציצית של צמר ופשתים פותרין בבגדים של שאר מינים אלא א"כ יהיו הציצית צמר ופשתים יחדיו והיינו ב' חומין תכלת וב' חומין פשתים שנאמר צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך אבל ציצית של צמר לבד או של פשתים לבד אין פותרין אלא במינן.

ואף על פי שאין המנהג כן^{כג} שהרי ממילין ציצית של צמר במלית של משי מ"מ כל ירא שמים ויחזיר לעצמו^{כד} לעשות ציצית של משי במלית של משי וכן בשאר כל המינים.

ומפני שיש אומרים^{כה} שכל בגד שאינו מצמר ופשתים אינו חייב בציצית כלל מן התורה אלא מדרבי סופרים לבן הרוצה לקיים מצוה זו מן המוכרח^{כו} יזהר שיהיה לו מלית גדול ומלית קטן של צמר לבן ויטיל בהם ציצית של צמר לבן ובוה מקיים מצות ציצית בלי שום פקפוק:

ה' מלית שהשתי שלה של צמר והערב של משי^{כז} או שאר מינים וכן להיפוך אין תקנה למלית זו לדברי האומרים דציצית של צמר אינן פותרים בבגדים של שאר מינים^{כח} שהרי אינו יכול להטיל בה ציצית של צמר מפני שמעורב בה שאר מינים ולא ציצית של שאר מינים שהרי צמר מעורב בה לבן כל ירא שמים לא יתלבש כלל בבגד כזה.

ואותן שנהגין להטיל ציצית של צמר במלית של משי^{כט} יטילו ג"כ במלית זו ציצית של צמר ו"מ נכון הדבר שלא יבדק על מלית שיש בה תערובות חומי משי אם ציציתיה^ל הן של צמר וכל שכן אם כולה של משי או מינים אחרים והציצית הן של צמר רק שיבדק על מלית אחרת ויפטר גם את זו.

קונטרס אחרון

(א) יש אומרים שאין ציצית כל כן כתב מהר"ם מרוטנבורק שהביא הבית יוסף^{לא}, ולזה נתכוין הרדב"ז שהביא המגן אברהם^{לב}, והבית יוסף חולק עליו, וכן כתבו תרומת הדשן^{לד} והמגן אברהם סעיף קטן ג. והבאר היטב^{לז} לא דק כלל בכאן במה שכתב דאינו חייב אלא מדרבנן, והיינו לשיטת הרי"ף^{לח} והרמב"ם^{לח}, אבל לשיטת תוספות^{לז} ורא"ש^{לז} וסיעתיה שכתב רמ"א^{לז} וכן עיקר פשיטא דחייב מדאורייתא. וכן מה שכתב^ל בשם הרדב"ז, כבר נתבאר שכל הפוסקים חולקים עליו על זה וכן פסקו הש"ע^ל והמגן אברהם^ל.

כ	מקם הראשון במדרשו אברהם. מ"ז ס"ק מ. מ"א ס"ק ב.
כא	א"ר זוטא ס"ק ג. לחס חמדות הלכות ציצית ס' יח טוף ס"ק נד.
כב	וזה"ר בתשובות רפוס פראג ס' תמו. ובהנחות מיטוניות הלכות ציצית פ"ג אות ג.
כג	תרומת הדשן ס' נד.
כד	מ"א ס"ק ג.
כה	תנא דבי רבי ישמעאל ריב נתנן מנחות לפי ב. ורי"ף הלכות ציצית. ורובים הלכות ציצית פ"ג ה"ב.
כו	שו"ע ולבוש סעיף ו. ב"ה. וראה לקמן סוף פ' מש"נ.
כז	רדב"ז הובא בכנסת הגדולה. מ"א ס"ק ד.
כח	לעיל סעיף ד.
כט	רדב"ז שם. מ"א שם וס' ה ס"ק פו בשם אגודה מנחות ס' ד.

ל	ראה ד' שאול.
לא	ד"ה וראה.
לב	ס"ק ד.
לג	ס' נד.
לד	ס"ק א.
לה	הל' ציצית ס' רעג (ד, א).
לו	הל' ציצית פ"ג ה"ב.
לז	מנחות לפי ב. ו"ה ריב נתנן.
לח	הלכות ציצית סוף ס' יח.
לט	ס"א.
מ	הבאר השב שם.
מא	ס"ב.
מב	ס"ק ד.

הלכות ציצית ט

אבל אם הציצית (ב) הם ממין הטלית כגון של משי לטלית של משי ושל קנבוס לטלית של קנבוס יכול לברך עליו:

ז וכל זה בטלית שיש בו תערובות חומי צמר עם חומי שאר מינים¹⁰⁰ אבל צמר שלא נטווה שנתערב עם משי או שאר מינים שלא נטוו ועשה מהם טלית אם הרוב של צמר יעשה ציצית של צמר ואם הרוב של שאר מינים יכולים לעשות ציצית של שאר מינים מחצה על מחצה יעשה ציצית של צמר מפני שהן פוטרין בכל הבגדים אפילו של שאר מינים ולדברי האומרים דאין ציצית של צמר פוטרין בשאר מינים אין לטלית זו תקנה לכן כל ירא שמים לא יתלבש בטלית כזו:

ז אין לעשות כל הד' ציצית אלא ממין אחד¹⁰¹ כגון טלית של משי לא יטיל בה קצת הציצית של צמר וקצתם ממישי¹⁰² מפני שאפשר שלא אמרה תורה שציצית של צמר או פשתים פוטרין בכל המינים אלא כשעושה כל הציצית מהם אבל קצת ציצית ממין הטלית קצת מצמר לא ופשתים שמא לא צותה התורה והרי זה ספק פסול מן התורה¹⁰³:

ח בכל התורה לא נקרא צמר סתם אלא צמר רחלים בלבד¹⁰⁴ אבל של עוים נקרא נוצה ושל גמלים ושל ארנבים אע"פ שהם נקראים צמר מ"א אין נקרא צמר סתם אלא כשם לזוי צמר גמלים צמר ארנבים לפיכך ציצית הנעשה מהם אינן פוטרין את הטלית אלא א"כ הטלית הוא ממין הציצית כדון ציצית הנעשים משאר מינים שהרי גבי ציצית כתוב בתורה צמר סתם צמר ופשתים יהיו גדילים תעשה לך:

ט יש אומרים¹⁰⁵ כיון שלמדנו מן התורה שצריך לעשות הציצית ממין הכנף¹⁰⁶ א"כ צריך שיהיה נ"כ צבעם ממין צבע הכנף כגון אם הטלית אדומה מטלית לה ציצית אדומים ואם היא ירוקה מטלית לה ציצית ירוקים. ויש אומרים¹⁰⁷ שלא הקפידה תורה אלא על ממשות הציצית שיהיה ממין ממשות הטלית אבל הצבע לא הקפידה תורה כלל שיהא דקא ממין צבע הטלית וכן הלכה.

קונטרס אחרון

(ב) אבל אם הציצית הם ממין בו' זה פשוט. דהא אפילו להרי"ף¹⁰⁸ והרמב"ם¹⁰⁹ דשאר מינים דרבנן מברכין עליהו, כמו שמברכין על כל מצות דרבנן¹¹⁰. והבאר היטב¹¹¹ לא דק בזה כמה שכתב יטיל חוטין של צמר ולא של משי, כי אדרבה נהפוך הוא דשל משי לכולי עלמא פוטר, מה שאין כן בשל צמר לדעת מהר"מ¹¹². ובאמת המגן אברהם¹¹³ לא כתב כן אלא בטלית של צמר וערב של משי, דשם אי אפשר בשל משי דהא לא פטר בשל צמר, ודו"ק היטיב במגן אברהם ותשכח דהכי הוא כמה דאמינא. וכן מה שכתב המגן אברהם בסיומן כ"ג שלא לברך על טלית של משי היינו אם הציצית של צמר, דלא שכיח ציצית של משי, דבעינן טויה לשמה, עיי' באגודה¹¹⁴ ודו"ק.

ז תוספות מנחות שם ר"ה אין. מור בשם הר"י. הגהות מייטוניות דל' ציצית פ"ג אות ו' (בשם מהר"ם). שו"ת רשב"א ח"ג סי' י"ח. לבוש שם.
נא הל' ציצית סי' רע"ג (ד', א).
נב הל' ציצית פ"ג הל"ב.
נג ראה שוע"ר סי' קנח סמ"ג.
נד ס"ק א.
נה שהובא בכ"י ר"ה ואדא.
נו ס"ק ה.
נז ס"ק מז.
נח מנחות פרק התכלת סימן ד.

מג מ"א ס"ק א. ועי' במחצית השקל שם.
מד שו"ע ולבוש סעף ד'. תרומת הרשן סי' נ"ד. וראה חקרי הלכות ח"א ה' א.
מה בכת"י: של משי.
מו לבו"ש שם.
מז ב"י (ע"פ ירושלמי כלאים פ"ט הל"א). לבוש סעף ג' (דב').
מח רש"י מנחות טא, ב' ר"ה מותיבו טלית. רמב"ם הל' ציצית פ"ב הל"ה. שו"ע ולבוש סעף ה'.
מט כרלעיל סעף א.

הלכות ציצית ט"ו

מג

וכן נוהגין באלו הארצות^ט לעשות ציצית לבנים אפילו בכגורים צבועים ומשום שאמרו^י חז"ל^{יא} שנתעמף הקב"ה כש"ץ ובתוכו^{יב} לבושה כהלג. חוור ראוי לכל מדקדק במעשיו לעשות ג"כ הטלית קטן וגדול לבנים^{יג} כדי שיהיה יוצא לדברי הכל כשיעשה הציצית לבנים:

י דיני כנפות הטלית וכו' כ"ג סעיפים:

א טלית שאין לה ד' כנפות פטורה מן הציצית^{יד} שנאמר^{טו} על ארבע כנפות כסותך יש לה יותר מד' כנפות חייבת שנאמר אשר תכסה בה והאי קרא יתירה הוא אלא לרבות בעלת ה' כנפות או יותר שהייתה ומה ראית לרבות בעלת ה' ולמעט בעלת ג' מרבה אני בעלת ה' שיש בכלל ה' ד' ומציא אני בעלת ג' שאין בכלל ג' ד':

ב והואיל ולא נתרבו בעלת ה' כנפות או יותר אלא מחמת שיש בהם ד' כנפות מכאן אהה למד שבעלת ה' כנפות או יותר א"צ להטיל ציצית לכל כנפות הטלית אלא לד' [מהם] כלכד^{טז} ואם עבר והטיל לחמש כנפות עבר על כל תוסיף^{יז}:

ג כשהוא מטיל לבעלת ה' או יותר^{יח} ישיל כד' כנפות המרוחקות זו מזו יותר משום שנאמר על ד' כנפות והמרוחקות זו מזו [הן יותר] ניכרים שהן כנפות^{יט}:

ד טלית שהיה לה ד' כנפות וחתך קרן אחד באלכסון ועשהו ב' כנפות^כ הרי נעשית בעלת ה' כנפות ונשארה בחיובה וה"ה אם חתך ב' קרנות באלכסון^{כא} הרי נעשית בעלת ו' כנפות:

ה אע"פ שהלכה שבעלת ה' כנפות או יותר חייבת מ"מ טוב ליהרר לכתחלה שלא לעשות כשום בנך יותר מד' כנפות^{כב} מפני שיש חולקין^{כג} ופוטרין אותו מן הציצית:

ו מי שהגביה כנפות מליתו ותפר הכפלים^{כד} עד שנראה כאלו הכנפות מקוצעות בעיגול^{כה} ולא נשאר שם כנף^{כז} אע"כ לא נפטרה מציצית דכל כמה שלא החכם לגמרי מן הטלית מכלל העדיין הוא צריך להם וסופם לחזור לתהלתם ועדיין הם נחשבים מכלל הטלית והרי יש לה ד' כנפות וחייב להטיל ציצית על מקום כנף הראשון^{כז} אע"פ שהוא עכשיו תפור לבגד כיון שסופו לחזור לתחלתו ואם לא כפל הכנפות בעיגול רק כפלים

ה שו"ע שם. רמב"ם שם.
ו להם המדות הלכות ציצית ס"ק ג. מ"ז ס"ב. א"ל וזאת מברובנו.
ז רב שישא בריה דרב אדי מנחות ל. ב ופרש"י שם. מור וש"ע ולבש סוף ב.
ח מ"א ס"ק ג. עילת תמיד ס"ק ג. והוא מרדכי (ס"ח) תתקמ"ג בשם תוספות שאנוין.
ט מ"א ס"ק א. עמרת זקנים ס"ק א. ב"ח.
י ספרי במדבר פוסקא קמז. וזכרים שם. תהות מייטוגיות ה"ל ציצית פ"ג אות ב בשם ר' אליעזר גנוזין (בספרי יראים ס"ח תא) ורבינו שנתח.
יא רב דימי מנחות שם (עפ"י פירש"י שם לה, א בלא"ה ועיקר). מור וש"ע ולבש סוף ג.
יב עילת תמיד ס"ק ב.
יג לבוש שם.
יד לבוש שם.

נט תרומת הרשן ס"י מו. רמ"א ולבוש סוף ה.
ס ים של שלמה פ"ק רבמות ס"ג בשם תשובת ר' ישראל מברובנו. כ"ח ספ"ס כ"ז. עשרת זקנים ס"ק ה.
סא ר"ח ת, ב.
סב תניאל ג, מ.
סג ט"ז ס"ק ה. וראה גם לקמן ס"י יח ס"ג. ומ"מ נתפשט המנהג לצבוע בקצה הטלית פסים שחורים לזכר התכלת. ראה בה ציצית הלכה למעשה ע' נד וש"ג. כפר הבה"ד 400 ע' 33. קובץ הע"ב תקלב ע' 31. וראה רשימות דברים ע"ב ע' רח.

סימן י

א מנחות מג. ב. וזכור י, ב. רמב"ם ה"ל ציצית פ"ג ה"ג. מור וש"ע ולבוש סוף א.
ב דברים כב, יב.
ג רמב"ם שם. רא"ש הלכות ציצית ס"ג.
ד מ"א ס"ק ב.